

„Vůbec nechápu nenávist vůči Žižkovské věži,“ říká Ondřej Neff

04.04.2016

Spisovatele a průkopníka české sci-fi literatury Ondřeje Neffa pojí s Žižkovem silné rodinné pouto. Kromě toho, že zde prožil celé své dětství, patří k legendárnímu rodu, o kterém jeho otec Vladimír napsal rozsáhlou a slavnou pentalogii Sňatky z rozumu. Starý Žižkov, krize science fiction v literatuře, hrozba tzv. islámského státu - o zajímavá témata nouze v rozhovoru rozhodně nebyla.

Vyrůstal jste na Žižkově, když to byla v podstatě periferie.

Byla to nesmírně chudá čtvrť, a proto s určitým úsměvem čtu nostalgické bláboly o tom, jak se zničila atmosféra Žižkova. Já bych jim ani nepřál 24 hodin, aby žili v takových podmínkách jako tenkrát my. Dneska si nikdo nedovede ani představit, jaké to bylo. Narodil jsem se v domě v Seifertově ulici č. 3, který můj otec proslavil v rodinné sáze Sňatky z rozumu. Byl to na pohled bohatý palácový dům, nicméně polovina partají měla společné záchody na pavlačích. Společná voda na patře, společná prádelna - to byl styl života, který dnes již nikdo nezná. To ale není nic proti Žižkovu! Jen prostý fakt. Ta romantika tu byla - Olšany, Kapslovna. Nebo dodnes mám nesmrtelné vzpomínky, jak jsem si hrál v pustých jámách v místech, kde dnes stojí výškové domy v Olšanské, a rozbil jsem si tam hrozně hubu.

Na jaké místo, které již na Žižkově není, vzpomínáte nejčastěji?

Dodnes mě mrzí, že již dlouho neexistuje nádherný zájezdní hostinec u Olšanského rybníčku, kde dnes stojí luxusní hotel Olšanka. Ta normalizační asanace - a já vím, že je obliba říkat o době před rokem 1989, že vše bylo špatné - měla svůj důvod. Staré domy byly opravdu v žalostném stavu. Oprava by stála víc než novostavba. Přirozeně architektura, co vznikla, je příšerná a doba jí nepřála. Kdybych to měl shrnout, co hodnotného vzniklo v době normalizace, tak akorát obchodní domy Kotva a Máj. Naopak vůbec nechápu nenávist vůči Žižkovské věži. Projel jsem desítky velkoměst, v každém z nich taková věž stojí, ta naše je navíc architektonicky lépe řešená. Jestli mám trvalé námitky vůči architektuře na Žižkově, je to „Penzijňák“

na náměstí Winstona Churchilla. Neodpovídá krajinnému rázu Prahy. Také se mi nijak nezamlouvá betonový Památník na Vítkově. Ale to je můj dlouhodobý postoj a nikomu ho nenutím.

Zmínil jste Sňatky z rozumu, dnes klasiku literatury. Odkud se vzala myšlenka napsat takovou pentalogii o vašem rodu?

Otec ji začal psát v 50. letech, měl velkou úctu k Jubilejní výstavě - byla to pro něj prezentace české expanze a pýchy. Během 100 let zažila Praha mohutný rozvoj - měli jsme např. jako třetí metropole tramvajovou dopravu. Román začínal v původní verzi právě touto výstavou. Pak se ale otec začal zajímat spíš o to, jak tento vývoj vůbec začal a postupně šel po stopách předků Stuchlíků a Neffů. Pokládal si otázku, jak se to mohlo stát, že během 100 let se z národa, který na začátku 19. století prakticky neexistoval, stalo průmyslové jádro monarchie s obrovským kulturním a politickým rozmachem.

Jak to bylo pro spisovatele - vašeho otce - žít ve 40. a 50. letech minulého století?

Zajímavé je to, co mi vyprávěl. Že doba 2. světové války byla velmi společenská a hranice mezi lidmi byla jasně vymezená. Byla tu hrstka kolaborantů, s kterou se nikdo nebavil, naopak panovala shoda mezi ostatními - paradoxně v tomto směru byla svobodnější než po roce 1945. Část intelektuálů pak chytla vítr a naskočila do té komunistické lodičky. Otcovi velcí kamarádi Jan Drda a Václav Řezáč, kteří mu byli na svatbě, ho začali najednou profesně likvidovat a objevila se mezi nimi obrovská propast, protože on do strany nešel.

Pojďme k vaší tvorbě - nehrál v ní Žižkov alespoň malou roli?

Moje prvotina A včely se vyrojily se odehrává v našem domě a je o Žižkově. Pak jsem se pokoušel vydávat na pokračování román o mém dětství v Lidových novinách - chtěli jsme navázat na tradici z první republiky. Lidé na to neslyšeli, neujalo se to. Více ale situuji prostředí svých románů na Měsíc. (smích)

Jste jedním z průkopníků science fiction u nás. Jak se podle vás proměnil tenhle žánr v průběhu let?

Můj rádce a přítel Josef Nesvadba říká, že již desítky let převládá krize science fiction v literatuře. Zajímavé je, že to neplatí o filmu - pořád vznikají skvělé snímky jako Marťan nebo Gravitace. Netvrdím, že se v tomhle žánru nepíše, nemá ale tak masový ohlas. Spíše lidé vyhledávají fantasy, která mě nezajímá a nechápu ji.

Pronikl jste i do světa komiksu - s Kájou Saudkem jste vydali Arnal a dva dračí zuby. Proč jste v tom nepokračovali spolu dál?

To je velice smutná historie. Přestože Arnal zaznamenal obrovský úspěch, Kája v tom už nedokázal pokračovat. Částečně jsem mu to zazlíval, ale chápal jsem to. Je to šíleně náročná práce. Český trh je na to velice malý, aby to autora uživilo. Komiks je úžasná věc - průnik filmu a literatury. Loni jsme s Michalem Suchánkem vydali komiks Děsivé radosti, kterému on vymyslel i scénář. Je to pracovní velice náročná věc, která se nedá pořádně zaplatit. V podstatě je to jen koníček.

Ve vašem díle je patrná podprahová hrozba a tíseň ze společenského vývoje. Je to realita, které se máme bát?

Ve svém románu Tma tvrdím, že společnost je jako balíček karet a něco je nahoře. Ale stačí, aby se něco stalo, karty se promíchají a hra se změní. Společnost se nepoučí, a když dojde k otřesu, dopředu se dostanou jiní lidé a společnost se změní v nepoznání. Může se propadnout do středověku. Totéž můžeme sledovat nyní i na Středním východě.

Ted' narážíte na takzvaný islamský stát? Je to pro nás globální hrozba?

Že to bude mít myšlenkové a politické důsledky, o tom není pochyb. Ty nenávislné xenofobní proudy a to bahno se můžou dostat kdykoliv na povrch. Vždycky existuje rozumná varianta, ale ta radikálnější se prosadí snáz, protože má sílu. Bojím se spíš fašizace společnosti.

Jako autora science fiction se vás můžu zeptat - co nás čeká za dvacet let?

Bude pokračovat vzestup informačních technologií do běžného života. Co je velká neznámá, je skladování energií. Pokud se podaří vymyslet nové způsoby, změní to náš životní styl. Budete nezávislí, žádné dráty vám nepovedou do bytu, budou vznikat nové společenské a kulturní celky. Už to ale začalo. My si povídáme tady v Dolních Břežanech, přitom já jsem rodilý Pražák, moji předci postavili domy na Žižkově, ale já bydlím na vesnici a nemám pocit žádné izolace. I to je důsledek nových technologií.

Ondřej Neff (nar. 1945) je český spisovatel science fiction, novinář a vydavatel internetového deníku *Neviditelný pes*. Syn Vladimíra Neffa, který proslavil *Žižkov* rodinnou ságou *Sňatky z rozumu* (byla i zfilmována), má na kontě desítky románů, v nichž drtivou část tvoří sci-fi příběhy. Za stěžejní dílo lze považovat román *Tma* o „elektrické smrti“. Klasický žánr science fiction často kombinuje i s detektivkou, alegorií a utopií, mimo jiné je velkým obdivovatelem Julese Verna, o němž naspal knihu *Podivuhodný svět Julese Verna*. Mimo jiné se řadí mezi průkopníky internetové žurnalistiky - jako jeden z prvních založil internetový deník *Neviditelný pes* (1996) nebo projekt *DigiNeff*, který se koncentroval na téma digitální fotografie.